प्रार्थना 1

अभ्यासः

उत्तरम्– विद्यार्थी स्वयं करें।

रमणीया वाटिका 2

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) वाटिका अति शोभना अस्ति।

(ख) वाटिकायां वृक्षाः, लताः पुष्पपादपाः च सन्ति।

(ग) पितामही पुष्पैः मालां रचयति।

(घ) मालायां रक्तानि, श्वेतानि पीतानि च पुष्पाणि सन्ति।

(ङ) छात्राः शाखासु पुष्पाणि, पत्राणि, फलानि खगान् च पश्यन्ति।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) एषा मम **वाटिका**।

(ख) लतायां **सुन्दराणि पुष्पानि** सन्ति।

(ग) सा **मालया** देवं पूजयति।

(घ) आम्, प्रातः **खगाः मधुरं** कूजन्ति।

(ङ) वाटिकायाः वातावरणम् **अतीव आनन्दप्रदं** भवति।

3. रेखांकित पदों के कारक-नाम लिखिए—

उत्तरम्– (क) सम्बन्धः (ख) कर्म कारकम्

(ग) सम्प्रदान कारकम् (घ) कर्ता कारकम्

(ङ) अधिकरण कारकम्।

4. वर्ण-विच्छेद कीजिए—

उत्तरम्– (क) वाटिका = **व्+आ+ट्+इ+क्+आ**

(ख) पुष्पम् = **प्+उ+ष्+प्+अ+म्**

(ग) लता = **ल्+अ+त्+आ**

(घ) वातावरणम् = **व् + आ + त् + आ + व् + अ + र् + अ + ण् + अ + म्**

(ङ) हरिता = **ह् + अ + र् + इ + त् + आ**

5. निम्नलिखित क्रियापदों का वाक्यों में प्रयोग कीजिए—

उत्तरम्– (क) सन्ति = वाटिकायां मनोहराणि सुन्दराणि पुष्पाणि **सन्ति**।

(ख) पश्यामि = अहं शाखायां विभिन्नान् खगान् **पश्यामि**।

(ग) आनयति = पितामही वाटिकाया: पुष्पाणि **आनयति**।

(घ) क्रीडथ = यूयम् अत्र आनन्दपूर्वकं **क्रीडथ**।

(ङ) भवति = अत्र आगत्य मन: शान्तं **भवति**।

अस्माकं सहायका: वयं च **3**

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) अध्यापक: छात्रान् पाठयित्वा राष्ट्रस्य निर्माणं करोति।

(ख) रोगिणां जनानां चिकित्साकरणं चिकित्सकस्य कार्यम् अस्ति।

(ग) आरक्षकस्य सहायतया वयं भयमुक्ता: भवाम:।

(घ) वयम् अन्नादिकं कृषकस्य सहाय्येन प्राप्नुम:।

(ङ) वस्त्राणां सीवने सैनिक: अस्माकं सहायक: अस्ति।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) अध्यापक: **श्यामपट्टे** लिखति।

(ख) एष: **नगरे** ग्रामे वा **शान्तिं** स्थापयति।

(ग) कृषक: **हलेन क्षेत्राणि** कर्षति।

(घ) एतानि धारयित्वा वयं **प्रसन्ना:** भवाम:।

(ङ) स: दीपकान **घटान् च** रचयति।

3. वर्तनी संशोधयत—

उत्तरम्–

श्यामपट्टौ	=	**श्यामपट्टे**	नीरमाणम्	=	**निर्माणम्**
चीकित्साम्	=	**चिकित्साम्**	शान्तीम्	=	**शान्तिम्**
किषक:	=	**कृषक:**	बिजानी	=	**बीजानि**

4. निम्नलिखित शब्दों से वाक्य बनाइए—

उत्तरम्– (क) अध्यापयति = अध्यापक: अस्मान् **अध्यापयति**।

(ख) दत्वा = एष: रुग्णान् औषधं **दत्वा** तान् स्वस्थान् करोति।

(ग) स्थापयति = एष: नगरे ग्रामे वा शान्तिं **स्थापयति**।

(घ) वपति = कृषक: क्षेत्रे बीजानि **वपति**।

मम गृहम् 4

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) गृहे एकं रमणीयम् उद्यानम् अस्ति।

(ख) जनक: उद्याने शाकं फलं च उत्पादयति।

(ग) खगा: वृक्षाणाम् उपरिं कूजन्ति।

(घ) पर्यावरणस्य सुरक्षा वृक्षै: भवति।

(ङ) वयं स्वास्थ्यप्रदं पुष्टिप्रदं च भोजनं कुर्म:।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) गृहे एकं **रमणीयम्** उद्यानम् अस्ति।

(ख) स: विविधानि **पुष्पाणि** अपि **उत्पादयति**।

(ग) प्रात:काले मन्द: मन्द: **पवनः** प्रवहति।

(घ) खगा: वृक्षाणाम् **उपरि** कूजन्ति।

(ङ) वृक्षै: **पर्यावरणस्य** सुरक्षा भवति।

3. निम्नलिखित शब्दों का संस्कृत वाक्यों में प्रयोग कीजिए—

उत्तरम्– (क) खग: = एष: **खग**: आम्रं खादति।

(ख) पर्यावरण: = अत्रत्य **पर्यावरणः** अति शोभन: अस्ति।

(ग) उत्पादयति = मम जनक: वाटिकायां पुष्पाणि, फलानि शाकानि च **उत्पादयति**।

(घ) रमणीय: = अति **रमणीय**: पुष्पितोऽयं वृक्ष:।

(ङ) परिवार: = मम **परिवार**: संयुक्त परिवार: अस्ति।

4. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) मम एकं रमणीयं गृहम् अस्ति।

(ख) मम जनक: पादपान् सिञ्चति।

(ग) उद्याने पुष्पाणि विकसन्ति।

(घ) धेनु: मधुरं दुग्धं ददाति।

(ङ) अत्र वयं सुखपूर्वकं वसाम:।

5. विपरीतार्थक (विलोम) शब्दों को मिलाइए–

उत्तरम्– मम	**तव**
सुन्दरम्	**कुरूपः**
पुष्पम्	**कण्टकम्**
मन्दः	**तीव्रः**
मधुरम्	**कटुः**

सुभाषितानि 5

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) काकवत् चेष्टा, बकवत् ध्यानम्, श्वानवत् निद्रा, अल्पाहारी गृहत्यागी च इत्येतानि पञ्च लक्षणानि सन्ति विद्यार्थिनः।

(ख) विद्यार्थिनः सुखं नास्ति।

(ग) प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे जन्तवः तुष्यन्ति।

(घ) प्रियं वाक्यं वक्तव्यम्।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) अल्पाहारी **गृहत्यागी विद्यार्थी पञ्च** लक्षणम्।

(ख) सुखार्थी वा **त्यजेत्** सुखम्।

(ग) नीरक्षीरविवेके **हंसोहंसः बको** बकः।

(घ) प्रियवाक्यप्रदानेन **सर्वे तुष्यन्ति** जन्तवः।

3. निम्नलिखित शब्दों के अर्थ लिखिए—

उत्तरम्– दरिद्रता	=	**कंजूसी**	श्वानः	=	**कुत्ता**
श्वेतः	=	**सफेद**	त्यजेत्	=	**छोड़ देनी चाहिए**
चेष्टा	=	**इच्छा**	सुखार्थिनः	=	**सुख चाहने वाले**
बकः	=	**बगुला**	भेदः	=	**अंतर**

4. सही जोड़े बनाइए–

उत्तरम्– काकः	**चेष्टा**
हंसः	**श्वेतः**
श्वानः	**निद्रा**
बकः	**ध्यानम्**

पुरुषोत्तमः श्रीरामः 6

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) राज्ञः दशरथस्य ज्येष्ठः पुत्रः श्रीरामः आसीत्।
(ख) कौशल्या श्रीरामस्य माता आसीत्।
(ग) लक्ष्मणस्य माता सुमित्रा आसीत्।
(घ) रामस्य विवाहः सीतया सह अभवत्।
(ङ) अयोध्यायाः नृपः दशरथः आसीत्।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) रामस्य माता **कौशल्या** आसीत्।
(ख) तौ राक्षसान् हत्वा **यज्ञम्** अरक्षताम्।
(ग) सीता **लक्ष्मणः** च तेन सह वनम् अगच्छताम्।
(घ) **सुग्रीवस्य** सहायतया रामः रावणस्य वधम् अकरोत्।
(ङ) अद्य अपि '**रामराज्य**' प्रख्यातः अस्ति।

3. कोष्ठगत शब्दों में उपयुक्त विभक्ति का प्रयोग करते हुए रिक्त स्थान भरिए—

उत्तरम्– (क) मम **ग्रामे** एकः विद्यालयः अस्ति।
(ख) बालकः **विद्यालयात्** आगच्छति।
(ग) रामः सीतया **लक्ष्मणेन** च सह वनम् अगच्छत्।
(घ) **रामस्य** माता कौशल्या आसीत्।
(ङ) तौ **राक्षसान्** हत्वा यज्ञम् अरक्षताम्।

4. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) राज्ञः दशरथस्य चत्वारः पुत्रः आसन्।
(ख) विश्वामित्रः राज्ञः दशरथात् रामलक्ष्मणौ अयाचत्।
(ग) सीतायाः पिता जनकः आसीत्।
(घ) जनकः मिथिलायाः राजा आसीत्।
(ङ) रावणः लङ्कायाः राजा आसीत्।

5. निम्नलिखित शब्दों का अपने वाक्यों में प्रयोग कीजिए—

उत्तरम्– (क) माता = अर्जुनस्य **माता** कुन्ती आसीत्।
(ख) यज्ञः = अद्य अस्माकं गृहे **यज्ञः** भविष्यति।
(ग) चत्वारः = मम **चत्वारः** प्रश्नाः सन्ति।

(घ) प्रसन्नाः = श्रीरामस्य शासने सर्वे **प्रसन्नाः** आसन्।

(ङ) हत्वा = श्रीरामः रावणं **हत्वा** विभीषणं लङ्कायाः राजा कृतवान्।

भारतवर्षः 7

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) आर्यावर्तः, जम्बूद्वीपः हिन्दुस्थानं च अस्माकं देशस्य नामानि सन्ति।

(ख) हिमालयात् अनेकाः नद्यः निर्गच्छन्ति।

(ग) भारतस्य पूर्वदिशायां ब्रह्मदेशः अस्ति।

(घ) भारतस्य रक्षां पर्वतराजः हिमालयः करोति।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) मम देशस्य नाम **भारतवर्षः** अस्ति।

(ख) जनाः राज्ञः **भरतस्य** नाम्ना एव अस्माकं देशं **भारतवर्षः** कथयन्ति।

(ग) हिमालयात् अनेकाः **नद्यः** निर्गच्छन्ति।

(घ) अस्माकं देशे अनेकानि **तीर्थस्थानानि** सन्ति।

महात्मा गान्धिः 8

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) महापुरुषेषु महात्मा गान्धि अग्रगण्यः आसीत्।

(ख) महात्मा गान्धिनः जन्म काठियावाडप्रान्तस्य पोरबन्दरनामके स्थाने अभवत्।

(ग) अस्य मातुः नाम पतुलीदेवी पितुः च नाम कर्मचन्द गान्धि आसीत्।

(घ) सत्यः अहिंसा च गान्धिमहोदयस्य अस्त्रौ आस्ताम्।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) अस्माकं देशे अनेके **महापुरुषाः** अभवन्।

(ख) मातुः नाम **पुतलीदेवी** आसीत्।

(ग) कदापि **मदिरापानं** न करिष्यामि।

(घ) **आङ्लाधिकारिणः** तं बहुवारं कारागारे अनयन्।

3. निम्नलिखित शब्दों को संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्–

हमारे	=	**अस्माकम्**	जाते हुए	=	**गच्छन्**
बहुत–से	=	**बहवः**	जड़ से	=	**समूलम्**

लुब्धः विप्रः 9

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) व्याघ्रः कस्मिंश्चिद् स्थानात् एकं सुवर्णकङ्कणम् अलभत्।

(ख) विप्रः लुब्धः आसीत्।

(ग) लोभस्य परिणामः विनाशकारकः भवति।

(घ) अस्माभिः कदापि लोभः न करणीयः।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) इत्थं सः स्व **बुभुक्षां** दूरं करोति स्म।

(ख) एकदा एकः **निर्धनः** विप्रः कुत्रात् तत्र **आगच्छति**।

(ग) अहं भवते इदं **कङ्कणं** दातुम् इच्छामि।

3. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) वृद्धः व्याघ्रः कङ्कणं नीत्वा नद्याः तटे वसति स्म।

(ख) सः लोभं दत्वा सर्वान् स्वसमीपम् आह्वयति स्म।

(ग) अहं बहु समयेन भवतः प्रतीक्षायाम् उपविष्टः आसम्।

(घ) लुब्धः विप्रः दुष्टस्य सिंहस्य वार्तायाम् आगतः।

4. निम्नलिखित वाक्यों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) दुष्ट शेर पथिकों को कंगन दिखाता है।

(ख) मैं आपको यह कंगन देना चाहता हूँ।

(ग) अन्यथा शुभ मुहूर्त का समय समाप्त हो जाएगा।

(घ) लालच ही विनाश का कारण है।

5. निम्नलिखित शब्दों से वाक्य बनाइए—

उत्तरम्–

(क)	विप्रः	=	सः **विप्रः** लुब्धः आसीत्।
(ख)	कङ्कणम्	=	तत् **कङ्कणं** स्वर्णनिर्मितम् आसीत्।
(ग)	लोभः	=	कदापि **लोभः** न करणीयः।
(घ)	व्याघ्रः	=	**व्याघ्रः** स्वभावेन हिंसकः भवति।

6. **शब्दों का सही मेल मिलाइए—**

उत्तरम्–	समीपे	**पार्श्वे**
	भक्षयति	**खादति**
	इत्थम्	**एवम्**
	विप्रः	**ब्राह्मणः**

दिनचर्या 10

अभ्यासः

1. **निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—**

उत्तरम्– (क) मधुरः प्रातः शीघ्रम् उत्तिष्ठति।

(ख) मधुरः अल्पाहारं कृत्वा अध्ययनं करोति।

(ग) मधुरः सायङ्काले कन्दुकेन क्रीडति।

2. **निम्नलिखित शब्दों का प्रयोग कर संस्कृत वाक्य बनाइए—**

उत्तरम्– (क) दिनचर्या = मोहित! तव **दिनचर्या** कीदृशी अस्ति?

(ख) गृहम् = अहं विद्यालयात् **गृहं** मध्याह्नकाले आगच्छामि।

(ग) प्रातः = अहं प्रतिदिनं **प्रातः** शीघ्रम् उत्तिष्ठामि।

(घ) पुस्तकस्य = अस्य **पुस्तकस्य** चित्राणि अति शोभनानि सन्ति।

3. **चित्रों को देखिए और इन पर वाक्य बनाइए–**

उत्तरम्–

बालकः धावति।

बालिका शिवपूजां करोति।

बालकः कन्दुकेन क्रीडति।

बालकः मातरं पितरं च नमति।

वीरः भरतः 11

अभ्यासः

1. **रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—**

उत्तरम्– (क) एकं निर्जनं **वनम्** अस्ति।

(ख) सिंहस्य **शावकः** तस्य क्रीडनकम् अस्ति।

(ग) मुञ्च त्वं सिंहस्य **शावकम्**।

(घ) निर्भय: **बालक:** हसति।

(ङ) दुष्यन्त-शकुन्तलाया: च **पुत्र:** भरत:।

2. सही कथन के सामने (✓) का चिह्न और गलत कथन के सामने (✗) का चिह्न लगाइए—

उत्तरम्– (क) (✗), (ख) (✗), (ग) (✓), (घ) (✗), (ङ) (✓)।

3. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) अस्य बालकस्य मनसि भय: नास्ति।

(ख) एषा सिंही त्वां मारयिष्यति।

(ग) मुखं जृम्भस्व रे सिंहशावक! अहं तव दन्तान् गणयिष्ये।

(घ) अयं वीर: बालक: भरत: अस्ति।

4. शब्दों के ठीक जोड़े मिलाइए—

उत्तरम्–

तेजस्वी	**बालक:**
निर्जनं	**वनम्**
सिंहस्य	**शावक:**
महाप्रतापी	**राजा**
दन्तान्	**गणयिष्ये**

कृषका: 12

अभ्यास:

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्- (क) कृषका: बलिवर्दौ योजयित्वा क्षेत्रं कर्षन्ति विपुलं च अन्नम् उत्पादयन्ति।

(ख) कृषका: बलिवर्दयो: आधुनिकानां यन्त्राणांवा सहाय्येन कृषिकार्यं कुर्वन्ति।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्- (क) **बलिवर्दौ** योजयित्वा ते **क्षेत्रं** कर्षन्ति **विपुलम्** अन्नं च उत्पादयन्ति।

(ख) कृषिव्यवस्थायै **ऋणव्यवस्था** अतीव आवश्यकी अस्ति।

3. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्- (क) अस्माकं भारतवर्षे अनेके कृषका: वसन्ति।

(ख) अधिकांशा: भारतीया: ग्रामेषु वसन्ति कृषिकार्यं च कुर्वन्ति।

सिद्धार्थः 13

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) उपवने सिद्धार्थ: भ्रमणाय अगच्छत्।

(ख) हंस: शरेण आहत: आसीत्।

(ग) देवदत्तसिद्धार्थयो: मध्ये हंसस्योपरि स्वाधिकारार्थं विवाद: अभवत्।

(घ) हंसस्य रक्षक: सिद्धार्थ: आसीत्।

2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—

उत्तरम्– (क) कोशलदेशे **सिद्धार्थः** नाम्न: एक: **बालकः** आसीत्।

(ख) सिद्धार्थस्य हृदय: **दयया** पूर्ण: अभवत्।

(ग) एवं तयो: बालकयो: **विवादः** अभवत्।

(घ) अतएव अयं **हंसः** सिद्धार्थस्य अस्ति।

3. निम्नलिखित वाक्यों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) अचानक एक हंस आकाश से आकर वहाँ गिरा।

(ख) वह हंस बाण से घायल था।

(ग) वे दोनों बालक न्यायाधीश के पास गए।

(घ) रक्षक भक्षक से श्रेष्ठ होता है।

4. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) सिद्धार्थ: उद्याने भ्रमति स्म।

(ख) एक: हंस: आकाशे उत्पतति स्म।

(ग) देवदत्त: शरेण हंसम् अमारयत्।

(घ) सिद्धार्थ: आहतस्य हंसस्य सेवामकरोत्।

5. शब्दों को उनके अर्थों से मिलाइए—

उत्तरम्–

शब्दः	**अर्थः**
एकदा	**एक बार**
रमणीय:	**सुन्दर**
आगत्य	**आकर**
स्व	**अपना**

मूर्खः वानरः 14

अभ्यासः

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए—

उत्तरम्– (क) नगरे एकः राजा आसीत्।

(ख) पशवः राज्ञः सेवाम् अकुर्वन्।

(ग) क्रुद्धः वानरः मक्षिकां हन्तुं खड्गेन प्रहारम् अकरोत्।

(घ) खड्गप्रहारेण राज्ञः नासिका छिन्ना अभवत्।

(ङ) मूर्खजनैः सह मित्रता न कार्या।

2. निम्नलिखित वाक्यों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) बंदर, हाथी, खरगोश, हिरन; सभी उसकी सेवा करते थे।

(ख) राजा हमेशा अपनी तलवार अपने पास ही रखता था।

(ग) एक बार एक मक्खी राजा की नाक पर बैठ गई।

(घ) बंदर ने उसे मारने के लिए तलवार से प्रहार किया।

3. निम्नलिखित वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए—

उत्तरम्– (क) राज्ञः प्रासादे सर्वे पशवः मित्रतापूर्वकं निवसन्ति स्म।

(ख) तेषु राजानं वानरः अति प्रियः आसीत्।

(ग) वानरः ता मक्षिकां पुनः पुनः अपसारयति स्म।

(घ) वानरः राज्ञः नासिकायाः उपरि तीव्रं प्रहारम् अकरोत्।

4. अस् धातु के लङ् लकार के रूप लिखिए—

उत्तरम्– अस् धातुः (लङ् लकारः)

पुरुषः	**एकवचनम्**	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
प्रथम पुरुषः	**आसीत्**	**आस्ताम्**	**आसन्**
मध्यम पुरुषः	**आसीः**	**आस्तम्**	**आस्त**
उत्तम पुरुषः	**आसम्**	**आस्व**	**आस्म**

शब्दरूपाणि 15

अभ्यासः

उत्तरम्– विद्यार्थी स्वयं करें।